

SOCIÁLNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ (V ČR)

Eliška Hudcová

3 | 1 | 2024

ZEMĚDĚLSTVÍ

- Zemědělská činnost jako hlavní zdroj obživy pro většinu obyvatel až do průmyslové revoluce
 - Zemědělský statek organizační jednotka pro všechny společenské skupiny žijící na venkově
 - Zemědělství jako tradiční venkovský svépomocný systém
 - Zemědělství postupně jako samostatný sektor, profesionalizace, industrializace, byznys
-

ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

Do r. 1948

- Menší zemědělské farmy (rodinné, soukromé)
- Vazba na půdu
- Tradice
- Lokální zemědělská produkce pro lokální zákazníky
- Podobné všude v Evropě

Po r. 1948

- Znárodňování, kolektivizace
- Centralizace plánování
- Konec tradice rodinných farem
- Státní statky, JZD
- Zpřetrhání vazby na půdu
- Změny v produkci
 - Identické či velmi podobné osevní postupy
 - Bez respektu ke stanovištním podmínkám, intenzifikace

ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

Po r. 1948

- Scelování polí
- Rozorávání mezí
- Odstraňování větrolamů (stromořadí, remízky, stromy v polích atd.)
- Výstavba velkokapacitních stájí a hospodářských budov
- Snižování biodiverzity a agrobiodiverzity
- Eroze (vodní, větrná)
- Rozšíření škůdců (chybí přirození predátoři)

Po r. 1948

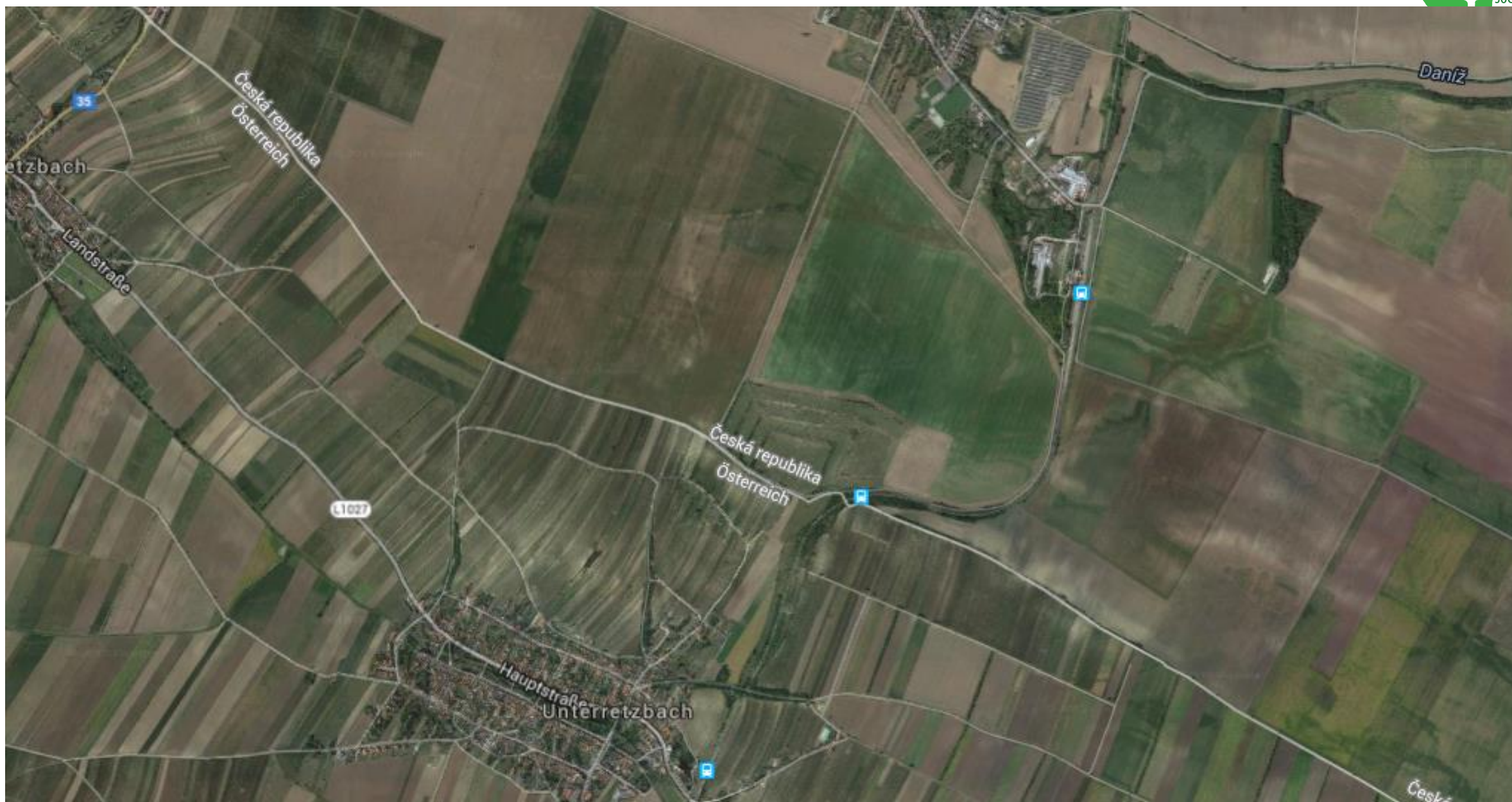
- Rozšíření škůdců (chybí přirození predátoři)
 - Rozšíření chorob rostlin (jednodušší expanze na velkých polích)
 - Snižování výnosů
 - Zvyšování nákladů na hnojení
 - Degradace půdy a vody
 - Socioekonomické problémy
 - Zhoršování stavu krajiny a ŽP
-

ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

- Změny v krajině
- Intenzivní zemědělská produkce
- Důraz na produkční funkci, málo mimoprodukčních aktivit
- Pomalá obnova lokálních zpracovatelských kapacit
- Status zemědělce
- Změny v návycích spotřebitele
- Duální charakter zemědělských podniků

STATUS ZEMĚDĚLCE

- Starší – 47 % 45 – 59 let; 10 % 60 a více let (mladých do 29 let je 10 %)
- Vyhořelý a zklamáný (často)
- Zadlužený (téměř všichni)
- Hospodaří z 80 % na cizí půdě
- Jeho děti se nevěnují zemědělství

CO VIDÍTE NA NÁSLEDUJÍCÍCH OBRÁZCÍCH?

FUNKCE ZEMĚDĚLSTVÍ

Produkční

Estetická

Kulturní

Rekreativní

Krajinotvorná

Environmentální

Historická

Naučná

Sekuritativní

Sociální

SOCIÁLNÍ FUNKCE ZEMĚDĚLSTVÍ

Definice sociální práce

„Sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a posílení a osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha. Užívaje teorii lidského chování a sociálních systémů, sociální práce zasahuje tam, kde se lidé dostávají do kontaktu se svým prostředím. Pro sociální práci jsou klíčové principy lidských práv a společenské spravedlnosti.“

Mezinárodní federace sociálních pracovníků, 2005

CO ZNAMENÁ SOCIÁLNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ?

Definice sociálního zemědělství

„Souhrn činností využívajících zemědělské zdroje, rostlinné i živočišné, za účelem tvorby adekvátního prostředí pro různé zdravotně nebo sociálně znevýhodněné osoby a širokou veřejnost s cílem poskytovat jim možnost pracovního uplatnění, napomáhat jejich integraci do společnosti nebo prostřednictvím vzdělávání a volnočasových aktivit přispívat k jejich vztahu k venkovu a přírodě.“

Chovanec, Hudcová, Moudrý, 2015. Sociální zemědělství – představení konceptu. Praha: Ministerstvo zemědělství, ISBN 978-80-7434-213-4

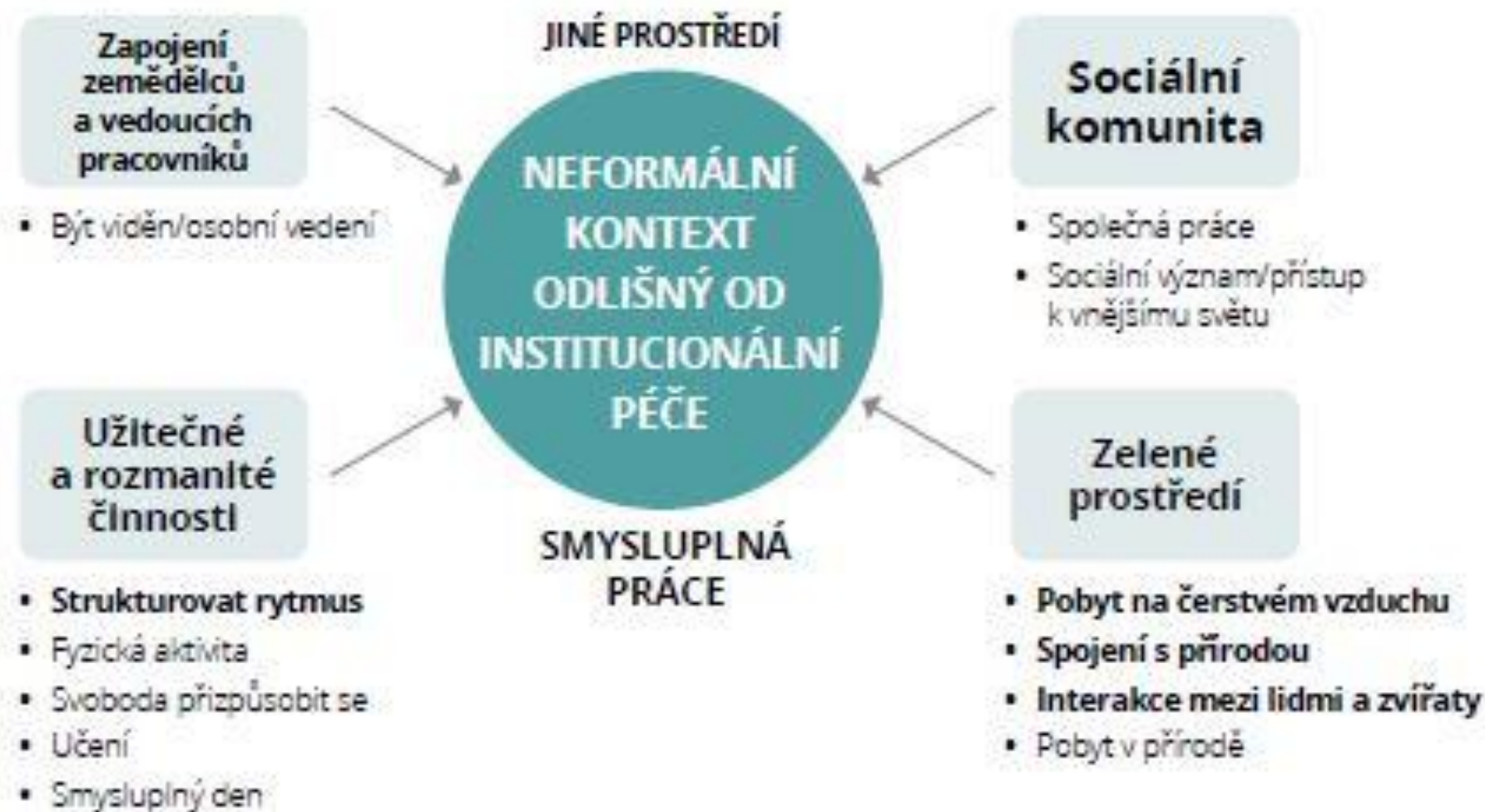
FORMY SOCIÁLNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Integrační zaměstnávání

Rehabilitační, terapeutické,
sociální služby, příprava na
zaměstnání

Vzdělávání a ostatní
činnosti

HLAVNÍ PŘÍNOSY SOCIÁLNÍ FARMY PRO KLIENTA

SOCIÁLNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ NA VENKOVĚ

- Diverzifikace produkce
- Socio-ekonomická životaschopnost / zaměstnanost
- Původ a distribuce potravin (KDŘ)
- Zlepšení životního prostředí
- Turistická destinace / komodifikace venkova
- Ochrana historického a kulturního dědictví
- Dostupnější sociální pomoc, podpora a péče

SOCIÁLNÍ FARMY V ČR

- Menší výměra zemědělské půdy (30 ha)
 - Rostlinná i živočišná produkce + zpracování (90 %), zelenina a ovoce, bylinky, mléko, maso a med
 - Mimoprodukční činnosti: vzdělávací akce, work campy, péče o krajinu, kulturní akce, agroturistika
 - Ekologie, agroekologie
 - Sítě a sociální kapitál
 - Důraz na tělesnost, tradici, řemeslo, um a hlubokou úctu
-

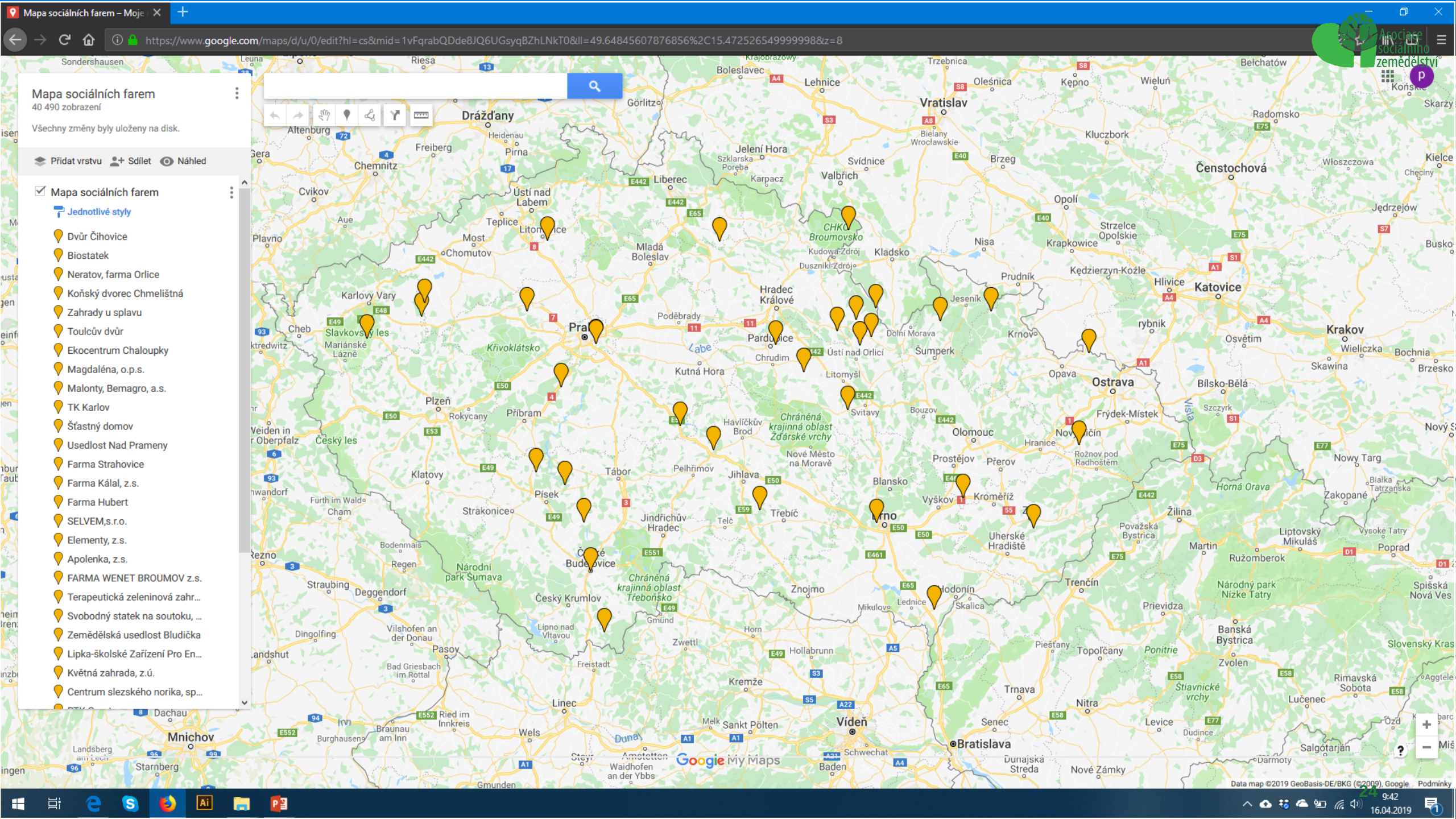
TÉMATATA

- Multifunkční zemědělství
- Inovace v soc. práci (nature-based přístupy)
- Integrovaní zaměstnávání
- Sociální a solidární ekonomika
- Rurální sociologie
- WWOOF a dobrovolnictví
- Místní akční skupiny
- KPZ
- Univerzity a výzkum

SOUČASNÁ SITUACE SOCIÁLNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ

- RŮST ZÁJMU I POČTU ZAPOJENÝCH SUBJEKTŮ
- SILNĚJŠÍ VNÍMÁNÍ ZE STRANY SOCIÁLNÍ SFÉRY
- VZNIK „INFRASTRUKTURY“
 - Pracovní komise pro sociální zemědělství, MZe (od 2014)
 - Asociace sociálního zemědělství z. s. (od 2017)
 - Tematická pracovní skupina Sociální zemědělství - návrh systému opatření pro podmínky ČR (2017-2021)
 - EU CAP Social Farming and Innovation
 - Vzdělávání a projekty

Mapa sociálních farem

40 490 zobrazení

Všechny změny byly uloženy na disk.

Přidat vrstvu Sdílet Náhled

Mapa sociálních farem

Jednotlivé styly

- Dvůr Čihovice
- Biostatek
- Neratov, farma Orlice
- Koňský dvorec Chmelištná
- Zahrady u splavu
- Toulcův dvůr
- Ekocentrum Chaloupky
- Magdaléna, o.p.s.
- Malonty, Bemagro, a.s.
- TK Karlov
- Šťastný domov
- Usedlost Nad Prameny
- Farma Strahovice
- Farma Kálal, z.s.
- Farma Hubert
- SELVEM, s.r.o.
- Elementy, z.s.
- Apolenka, z.s.
- FARMA WENET BROUMOV z.s.
- Terapeutická zeleninová zahr...
- Svobodný statek na soutoku, ...
- Zemědělská usedlost Bludička
- Lipka-školské Zařízení Pro En...
- Květná zahrada, z.ú.
- Centrum slezského norika, sp...

PODPORA SOCIÁLNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ

MZe

- I. pilíř SZP/SP SZP
- PRV/SP SZP (CLLD)
- Národní dotace
- NNO

Ostatní

- OP
- APZ
- MAS

- ÚP
 - Krajské dotace
 - Městské rozpočty
 - VŠ, VOŠ
 - Erasmus+, V4F
 - Nadace, nadační fondy
 - Filantropie
 - CSR
 - Dobrovolnictví
 - Vlastní prostředky
-

PODPORA SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ POKRAČUJE PROJEKT MPSV

Lokální konzultanti MPSV

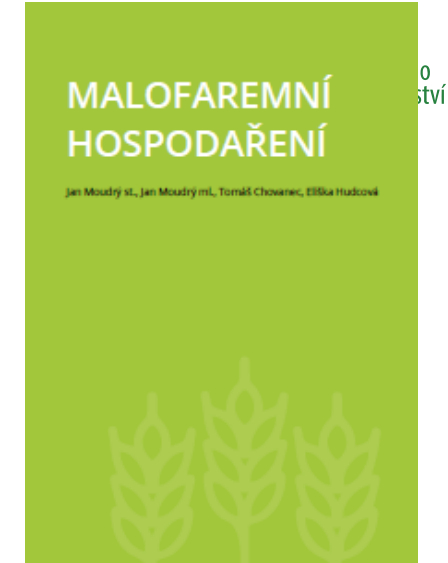
Experti pro oblast sociálního podnikání

Stáže v sociálních podnicích

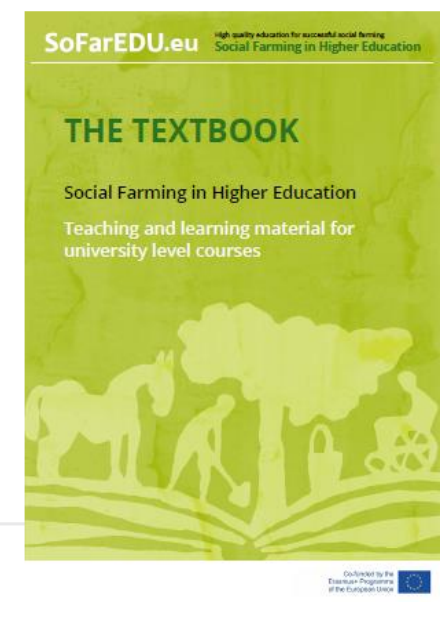
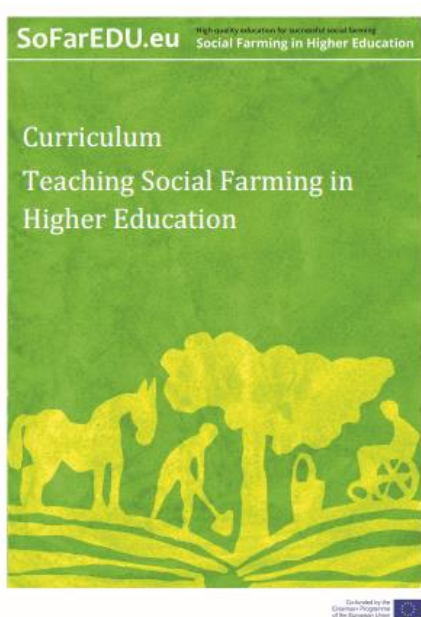
Šárka Vokálová, sarka.vokalova@mpsv.cz

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Nová karta (socialni-zemedelstvi.cz)

A CO DÁL?

- Přímé podpory sociálního zemědělství
- Značení a certifikace (kontrola)
- Vyřešení různorodosti přístupu (sociální podnik vs. sociální farma, sociální farma vs. terapeutická zahrada)
- Komunikace směrem k veřejnosti
- Produkce a zpracování v rámci sociálního zemědělství – ekonomická udržitelnost
- Spotřebitel

Svobodný statek

na soutoku, o.p.s.

DĚKUJI ZA POZORNOST

Eliška Hudcová, Ph.D.
Asociace sociálního zemědělství, z.s.
Evangelická teologická fakulta UK

 +420 739 244 606

 hudcova@jabok.cz

 www.socialni-zemedelstvi.cz